

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt Danskernes Historie Online - Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her: <https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat>

Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

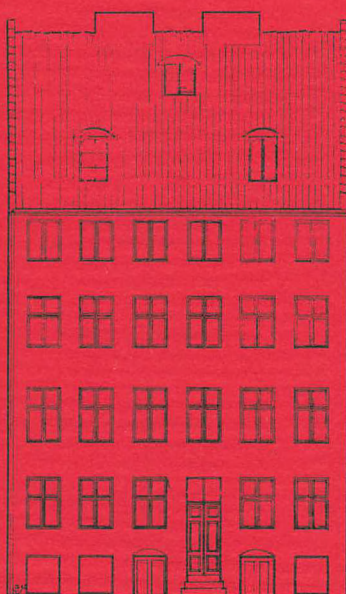
Links

Slægtsforskeres Bibliotek: <https://slaegtsbibliotek.dk>

Danske Slægtsforskere: <https://slaegt.dk>

CARSTEN PETERSEN

KLOKKER VED TRINITATIS KIRKE
LÆRER VED SØETATENS UNDEROFFICERSSKOLE

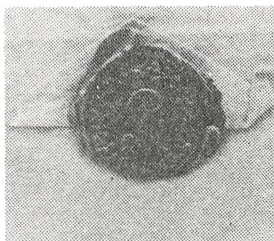

ved
Birthe Børgesen

CARSTEN PETERSEN
KLOKKER VED TRINITATIS KIRKE
LÆRER VED SØETATENS UNDEROFFICERSKOLE

CARSTEN PETERSEN
KLOKKER VED TRINITATIS KIRKE
LÆRER VED SØETATENS UNDEROFFICERSKOLE

ved
Birthe Børgesen

Eget Forlag
Lyngby 1980

Tegningen paa Omslaget: Carsten Petersens Ejendom Dybensgade Nr. 5, København. Opført 1801. I Carsten Petersens Besiddelse fra 1802-21. Tegningen er udført paa Arkitekterne Tyge Holm og F. Gruts Tegnesteue.

Lakseplet paa Titelbladet: Carsten Petersens Laksegl, findes paa hans Skrivelse til Admiralitets Collegiet. Se Søetaten, Generalkommissariatet. Indkomne Sager Nr. 71, 9/1 1811. Rigsarkivet.

Carsten Petersens Underskrift p. 6: er fra hans Skrivelse af 21. Sept. 1813 til Admiralitets og Commissariats Collegiet. Se Søetaten, Generalkommissariatet. Indkomne Sager Nr. 3348, 21/9 1813. Rigsarkivet.

Tryk: Polyteknisk Forlag/Aaby Tryk.
Ekspedition: Birthe Børgesen, Sundvej 4, 2 - 2900 Hellerup.

Tidligere udgivet:

H.F. Øllgaard: Provst Herman Frederik Petersen, hans Hustru Augusta Eleonora Grundtvig og deres Slægt. Lyngby 1974.

Birthe Børgesen: Grosserer Skjold C.G.E. Børgesen og Dr. phil. Frederik C.E. Børgesens Slægt. Lyngby 1977.

Carsten Petersen

Carsten Petersen,
1766-1846.

1. FØDT I KØBENHAVN - OPVOKSET I SLESVIG-HOLSTEN.

CARSTEN PETER PETERSEN blev født den 11/2? 1766 i København og døbt den 15/2 samme Aar i Skt. Nikolaj Kirke. Han døde den 21/10 1846 i København og blev begravet fra Holmens Kirke "med Sang af fuldt Chor" den 26/10 samme Aar.

Tipoldefar Carsten Petersen er allerede til en vis Grad beskrevet af min Morbror og mig i Morbrors Bog, H.F. Øllgaard: PROVST HERMAN FREDERIK PETERSEN, HANS HUSTRU AUGUSTA ELEONORA GRUNDTVIG OG DERES SLÆGT. Lyngby 1974.

Efter at have været Hofmester hos Baron Frederik Knuth paa Lundegaard, Skolelærer og Kirkesanger paa Baroniet Løvenborg og Overlærer ved flere af Søetatens Skoler, var Carsten Petersen til sidst i 26 Aar Klokker ved Trinitatis Kirke i København.

Den Grundighed, hvormed det er lykkedes Carsten Petersen og hans Omgivelser baade i skriftlig og mundtlig Overlevering at fortie alt om hans Barndoms- og tidlige Ungdomsaar, gør det meget vanskeligt at fastslaa hans Data og Herkomst. Et Par Københavnske Ildebrande støttede ogsaa disse Bestræbelser.

Carsten Petersen er indskrevet i Skt. Nikolaj Kirkes Daabsprotokol med Fornavnene CARSTEN PETER. Kun én Gang til, nemlig i Testimoniet, som blev oplæst i Smidstrup Kirke ved hans Søn, Provst H.F. Petersens Jordefærd, har jeg set ham omtalt med begge Fornavne. Se H.F. Øllgaard: Provst Herman Frederik Petersen, ... p. 7. I sine unge Dage underskrev Carsten Petersen sig bare PETERSEN, senere kun CARSTEN eller C. PETERSEN.

Paa den af Carsten Petersen selv udfærdigede Døbeseddel, paa hvilken hans Alder blev bevidnet af Præst ved Holmens Menig-

hed H.C. Michelsen og Carsten Petersens Svoger Snedkermester Esmann, se H.F. Øllgaard: Provst Herman Frederik Petersen, ... p. 23, opgiver Carsten Petersen som Fødselsdato 11/2, og som Daabskirke Holmens Kirke, altsaa København som Fødeby. Ved Folketællingen 1/2 1845, se St. Købmagergade Nr. 27, Klædebo Kvart., Bd. 8, p. 45, har Carsten Petersen ogsaa København som Fødeby. - Alle daværende Københavnske Kirkers Daabsprotokoller er gennemgaaet for 3-Aarsperioden 1765-67. Der synes kun at være en og samme CARSTEN PETER, og han blev døbt i Skt. Nikolaj Kirke 15/2 1766. Denne Daabsdato passer meget godt med den af Carsten Petersen opgivne Fødselsdato 11/2. Man var nemlig paa Grund af den Tids store Børnedødelighedsprocent nødt til at døbe Børnene hurtigt for at gøre sig mere Haab om, at de levede længe nok, til at naa at blive døbt.

Carsten Petersen nævner desværre ikke sine Forældre paa sin selvlavede Døbeseddel, og da der kan herske Tvivl om, hvem de var, maa man derfor stadig stille følgende Spørgsmaal: Var Kniplingskræmmer Peter Carstensen og Maria Kierstine Carstensen, som skrevet staar i Skt. Nikolaj Kirkes Daabsprotokol 15/2 1766, Forældre til Carsten Petersen? - Var ingen af dem Forældre til ham? - Eller var Carsten Petersen Frugten af et lille Eventyr, som Maria Kierstine Carstensen f. Clausen havde haft med en af Kniplingskræmmer Jens Clausen Reiners galante Kunder?

Naar Carsten Petersen ifølge sin selvskrevne Døbeseddel mente, at han var døbt i Holmens Kirke, antydede han saa, at Kniplingskræmmer Peter Carstensen ikke var hans Far? Carsten Petersen havde været Lærer ved Søetaten i 18 Aar, da han 23/2 1816 underskrev sin Døbeseddel. Han burde have været vel vidende om:

"at Holmens Kirke oprindeligt kun var for Flaadens Folk, først ved Reskript af 21/12 1804 udvidedes Menigheden med Beboere fra Skt. Nikolaj Sogn. ..."

Se P. Nedergaard: Præste- og Sognehistorie 1849-1949, Bd. 1,

p. 100.

Kniplingshandler Peter Carstensen havde altsaa næppe kunnet faa sin Søn døbt i Holmens Kirke!

Hvad Kniplingshandler Peter Carstensens omskiftelige Tilværelse angaar, ved vi ifølge H.F. Øllgaard: Provst Herman Frederik Petersen, ... p. 23-25:

"at Peter Carstensen var Kniplingskræmmer 15/2 1766, Thehandler 13/9 1769 og Værtshusmand 1/4 1773."

Det vides ogsaa at:

"Tømmersvend Peter Carstensen, Skt. Nikolaj Sogn betalte Copulationsafgift 1/5 1765."

og at:

"Lars Hansen Huus Vært i Dronningens Gade havde en Logerende hos sig fra Holsteen, nemlig Peter Carstensen, Kniplingshandler."

Se Copulationsprotokol 1763-83, Københavns Stadsarkiv og Skattemandtallet 1762, Bd. 11 p. 361, Rigsarkivet.

Tømmersvend Peter Carstensen synes ikke at findes i Tømmerlaugets Arkivalier, Laug- og Regnskabs- samt Ind- og Udskrivningsprotokol 1749-1831, Nr. 16, for København i Tiden 1750 p. 16 til 1762 p. 133, i Landsarkivet for Sjælland m.m.

Ej heller findes Peter Carstensen i Borgerskabsregistret i Tiden 1749-84, eller i Register til Indkvarteringsmandtal 1760, 1761, 1767, 1771, og 1775, samt i Register til Borgerligt Næringsmandtal 1763 og 1764. De nævnte Register findes i Københavns Stadsarkiv.

Naar Carsten Petersen paa sin Døbeseddel taler om en "manglende Kirkeprotokol for Holmens Kirke", er der for saa vidt noget om Snakken om en bortkommen Kirkeprotokol, men det er en Vielsesprotokol for Skt. Nikolaj Kirke, blandt andet for Aaret 1765, som mangler, idet den brændte med Kirken under Københavns store Brand 5/6 1795. Dermed gik Indskrivningen, og hvad til den hørte af Oplysninger, vedrørende Peter Carstensen og hans Bruds Vielse tabt.

Men i Adresse Contoirs Efterretninger, som findes paa Københavns Universitetsbibliotek, læser man 15/5 1765:

"at Peder Carstensen og Maria Christina Clausen blev copulerede Tirsdagen den 7. Maj 1765."

"Da Kniplingshandler i Dronningens Bredgade Peter Carstensen og dennes Hustru Maria Kierstine Carstensens Søn (?), Carsten Peter, 15/2 1766 blev døbt i Skt. Nikolaj Kirke, havde han følgende Faddere: Jens Clausen Reiner, Kniplingshandler; Andreas Haas, Student; Hans Michaelsen, Snedkersvend; Mad^m Marina Jensens og Martha Nissen, Sy-piger;"

Ægteparret Peter Carstensens tredje Søn fik, ved sin Daab 13/9 1769 i Skt. Nikolaj Kirke, Navnet Claus. - Kniplingshandler Jens Clausen Reiner var dog kun Fadder ved Ægteparret Peter Carstensens første Barns Daab i København nemlig Carsten Peters. -

Mon man paa Grundlag af ovennævnte Oplysninger tør vove at antage, at Maria Christina Carstensen, f. Clausen var Datter af Kniplingshandler Jens Clausen Reiner? Men da det i skrivende Stund ikke vides, om Maria Christina Carstensen var Mor til den senere Klokker ved Trinitatis Kirke Carsten Petersen, og der heller ikke vides noget positivt om Kniplingshandler Jens Clausen Reiner, betyder hendes mulige Herkomst maaske ikke saa meget i Øjeblikket.

Kniplingshandler Jens Clausen Reiner findes ikke i Skattemandtallet 1762, som findes i Rigsarkivet.

Ej heller findes Jens Clausen Reiner i Borgerskabsregistret i Tiden 1749-84, eller i Register til Indkvarteringsmandtal 1760, 1761, 1767, 1771 og 1775, samt i Register til Borgerligt Næringsmandtal 1763 og 1764.

Efter at Kniplingshandler Peter Carstensen 1/4 1773 havde faaet sit femte Barn, Anna Maria, døbt i Skt. Nikolaj Kirke, har jeg ikke længere kunnet spore ham eller hans Familie i København. De er formodentlig rejst til Peter Carstensens

Hjemstavn Holsten eller maaske til Kniplingscentret Tønder eller Egnen deromkring. Carsten Petersen er næppe alene rejst til Slesvig-Holsten for med Tiden ifølge H.P. Langkilde at blive:

"dimitteret fra Kiels Seminarium ca. 1791."

Se H.F. Øllgaard: Provst Herman Frederik Petersen, ... p. 26.

Desværre har Landesarchiv Schleswig-Holstein ikke Carsten Petersen paa deres Lister over Dimittender fra Kiels Seminarium. Se H.F. Øllgaard: Provst Herman Frederik Petersen, ... p. 25.

Landsarkivet for de Sønderjyske Landsdele i Aabenraa meddelte 1/11 1977, Gavej. Nr. 41/77:

"at Carsten Petersen ikke ses at være dimitteret fra Tønder Seminarium."

2. HOFMESTER HOS BARON FREDERIK KNUTH PAA LUNDEGAARD,
ca. 1791-96.

Carsten Petersens Stilling, som Hofmester hos Baron Frederik Knuth paa Lundegaard, kender vi til nu kun fra Omtale i Baron M.H. Løvenskiolds Breve; og Aaremaalet Carsten Petersen var paa Lundegaard, fra ca. 1791 til hen paa Efteraaret 1796, kun fra Omtale i H.P. Langkildes Arkiv. Se H.F. Øllgaard: Provst Herman Frederik Petersen, ... p. 26-29.

Hvad der staar skrevet om Carsten Petersens Vielse i Gentofte Kirkes Protokol, se p. 18, bekræfter ogsaa, at han maa have opholdt sig paa Lundegaard.

Desværre har det hidindtil været umuligt at finde H.P. Langkildes Kilde, til de af ham arkiverede Oplysninger om Carsten Petersen. Hvis er Citatet "en distingveret Familie", som Carsten Petersen var Huslærer hos?

Om Overhovedet for den "distingverede Familie" Kammerherre Baron Frederik Knuth til Lundegaard skrives der i Danmarks Adelsaarbog for 1919 blandt andet:

"Frederik greve Knuth til grevskabet Knuthenborg (1802) og substitutionen for stamhuset Lerchenfeld (1802), til Bonderup (Merløse h.) (1806), Merløse (1806) og Lundegaard - ... kammerjunker hos enkedronning Juliane Marie 1783 og hos prinsesse Louise Augusta 1784, samme år auskultant i Admiralitets- og generalkommissariats kollegiet, ... hvor han blev l. civildeputeret 1793, ... afsked som deputeret 22/4 1814. ..."

"... Da greve Knuth efter en Tur til Vestindien i 1780 fortsatte i fransk Tjeneste, indberetter Kaptajnløjtnant E.W. Stibolt 2/12 fra Brest, at Greve Knuth var ved at gifte sig med Mlle. la Toisen og ved at gaa over til den katolske Religion. For at hindre "dette uanstændige Giftermaal" lod Kaptajnløjtnant Stibolt ... Greve Knuth arreste-

re paa sit Kammer og sendte ham under Ledsagelse af to danske Officerer til den danske Minister i Paris Baron de Blome, ... 6/2 1781 hjemkaldes Greve Knuth fra fransk Tjeneste, ... 15/3 samme Aar melder han, at han er kommet tilbage, søger om Orlov i 4 Maaneder for at blive hos sin Svooger paa Vognserup dels for at blive fuldstændig restitueret, dels for at sikre sig sin Families venskabelige Omgang. ...

Den 4/10 1793 blev det Greve Knuth tilladt at rejse til Holland og England for at studere tekniske Indretninger ved derværende Værfter. ..."

Se T.A. Topsøe-Jensen og Emil Marquard: Officerer i ... Den Danske Søetat 1814-1932, Bd. 2, p. 7. København 1935.

Greve A.P. Bernstorff skriver 4/10 1793 om samme Rejse:

"... Der Baron Knuth wird auf seine eigenen Kosten eine Reise nach England und Holland thun, um die dasigen Werften und Admiralitäten mit den unsrigen zu vergleichen. Der Gedanke ist edel und schön und ich wünsche nur, dass er Vermögen genug habe um ihn auszuführen. ..."

Se L. Bobé: Efterladte Papirer fra den Reventlowske Familie-kreds 1770-1827, Bd. VI, p. 38. Kjøbenhavn 1903.

"Deputeret, Kammerjunker Fr. Baron Knuth købte Lundegaard i 1789, ..."

Se Trap, Danmark, 5. Udg., Bd. 2, p. 962. 1960.

Greve Frederik Knuth blev født 15/9 1760 i København og døde 10/10 1818 paa Knuthenborg. Han blev bisat 18/10 samme Aar fra Hunseby Kirke og "derfra ført til Gentofte i Sjælland."

Greve Frederik Knuth og hans nærmeste Slægtninge blev ikke særlig gamle. - Grevens Moder døde 4/5 1765 (i Barselseng) i København. Faderen Eggert Christopher Greve Knuth til Grevskaberne Knuthenborg og Gyldensteen, Stamhusene Lerchenfeld og Mørup, samt til Ravnstrup ... giftede sig 3. Gang 9/9 1765 og døde 26/2 1776 i København (Holmens Kirke), bisat i Hunseby Kirkes Kapel.

Greve Knuth tituleredes i sine unge Dage Baron og underskrev sig F. Knuht.

Var Greve Knuths eget Ægteskab end ikke et Inklinationsparti? stod han til sin Tid ikke i Vejen for sin Hofmester Carsten Petersens Ønsker om Giftermaal med Jomfru Dorothea Willing, som ogsaa havde været "tienende hos Baron Knuth paa Lunde-gaard", se p. 47, og gjorde tilmed Bryllup for dem paa Lunde-gaard. - Greve Knuth skulde blive Carsten Petersen en meget god Fortaler.

Hvilke Motiver har Baron Knuth haft til at antage en fattig, Slesvig-Holstensk Seminarist, som maaske ikke en Gang havde en afsluttende Eksamen bag sig, som Lærer for sine Børn? - Hverken Kiels eller Tønders Seminarier har Carsten Petersen paa deres Lister over Dimittender, og i det Kgl. Admirali-tets- og Kommissariats Skrivelse, se p. 24, omtales han som Studiosus Petersen. - Carsten Petersen har vel været en me-re alsidig og billigere Hjælp end en af Datidens brødløse theologiske Candidater, som ofte maatte begynde deres Løbe-bane som Privatlærere. Endvidere har Carsten Petersen kunnet tale Tysk med Baronens Børn, og han har vel ogsaa været en god Støtte for Hjemmet, naar Baronen var ude at rejse.

Men hvordan kom Baron Knuth og, man synes, den meget ukendte Seminarist Carsten Petersen overhovedet i Forbindelse med hinanden? Kendte de og deres Familier hinanden fra Jens Clausen Reiner og Peter Carstensens Kniplingshandler i Dronningens Bredgade og Store Kongensgade?

Med Carsten Petersens Ansættelse som Hofmester hos Baron Knuth er der sikkert fulgt en Formaning til ham om at iagt-tage den yderste Diskretion med Hensyn til Familien Knuth, som synes fulgt saa nøje, at det næsten virker besynderligt!

H.F. Øllgaard skriver i sin Bog: Provst Herman Frederik Pe-tersen, ... p. 36:

"at Carsten Petersens Forlovede Dorothea Willing, som Kam-merjomfru hos en af Dronningens Hofdamer, boede paa Chri-

stiansborg Slot, da det brændte, og at Carsten Petersen den Nat gik op for at se til hende."

Baron Frederik Knuth til Lundegaards Gemalinde, Baronesse Juliane Marie Knuth, 1754-1821, var født von Møsting og havde været Hofdame hos Hendes Kongelige Højhed Prinsesse Louise Augusta. Baronessens to Søstre havde lignende Stillinger. Dorothea Willing har derfor formodentlig paa Baronesse Knuths Anbefaling faaet Stillingen som Kammerjomfru hos en af Baronessens to Søstre.

"Frederikke Louise von Møsting var Hofdame hos Enkedronning Juliane Marie 1762-66, hos Dronning Caroline Mathilde 1766-71 og Kammerfrøken hos Kronprinsesse Marie 1794-1807.

Sophie Charlotte von Møsting var fra 1775 til sin Død i 1809 Kammerfrøken hos Prinsesse Louise Augusta. Prinsessen var Datter af Dronning Caroline Mathilde og Struense og blev gift med den vordende Hertug af Augustenborg, Prins Frederik Christian."

Baade Frederikke Louise og Sophie Charlotte von Møsting kan have boet paa Christiansborg Slot, da det brændte, og de kan begge have staaet Fadder til Carsten Petersen og Dorothea Willings Søn Ludvig. Ludvig Petersen blev døbt i Holmens Kirke 4/2 1800 og havde disse Faddere:

"Greve Knuth, Kammerherre, Baron Knuth, Etatsraad Perbøl, Overkrigskommissaire Wiewild, Captajn Voss, Dr., Provst Bloch, Pastor Hiort, Kammerfrøken Møsting."

"Kammerfrøken var en Titel, der tillagdes specielt Dronningens første ugifte Hofdame."

Søstrene von Møsting, se L. Bobé: Efterladte Papirer fra den Reventlowske Familiekreds 1770-1827, Bd. IX, p. 421. Kjøbenhavn 1922. Kammerfrøken, se Ordbog over det danske Sprog. Bd. IX. Kjøbenhavn 1927.

Mon det ikke efter de givne Oplysninger er mest sandsynligt, at Dorothea Willing var Kammerjomfru hos Frederikke Louise von Møsting?

Ludvig Petersen, 1800-1850.

Lærer ved Borgereskolen i Holbæk og Klokker i Holbæk.

Portrættet er efter et Daguerreotypi fra M. Alstrup
i Kjøbenhavn. - Daguerreotypier fremstilledes i Aarene 1840-60.

Sammen med Kongefamilien og mange andre oplevede Dorothea Willing, at det første Christiansborg Slot brændte:

"Ilden udbrød om Eftermiddagen og bredte sig saa hastigt, at alle fire Fløje om Morgenen var en rygende Ruin. ... Der var givet Befaling om at klemte med Københavns Kirkeklokker, Skt. Nikolaj Taarns begyndte omtrent Klokken fire om Eftermiddagen, - langsomt - og kun tre Slag ad Gangen. ..."

"Onsdag den 26. februar 1794 stod fire kongelige familiegrene plus Enkedronning Juliane Marie med deres mægtige hofstabe bogstavelig talt paa gaden en kold vinterdag, ribbet for størstedelen af deres personlige ejendele. ..."

Se Carl Dumreicher: Seks Øjenvidner til Slotsbranden. København 1952. Bo Bramsen: Ferdinand og Caroline. Politikens Forlag 1970.

Carsten Petersen og Dorothea Willing blev viet paa Lunde-gaard den 24. August 1796.

Baron og Baronesse Knuth var formodentlig ikke interesserede i et gift Hofmesterpar. - Nogle Maaneder efter Brylluppet fik Carsten Petersen en anden Stilling.

3. SKOLELÆRER OG KIRKESANGER PAA BARONIET LØVENBORG, 1796-98.

Saaledes staar der at læse i Gentofte Kirkes Protokol:

"24/8 1796, paa Lundegaard efter Vielsesbrev af 19. August, viede, Hr. Carsten Petersen kaldet Skolelærer og Kirkesanger til Nørre Jernløse og Jomfru Dorothea Wiling."

Amtmand, Kammerherre, Baron Michael Herman Løvenskiold til Baroniet Løvenborg havde Kaldsretten til det Skolelærer- og Kirkesanger Embede i Nørre Jernløse, som Carsten Petersen i Aaret 1796 fik tilbudt og paatog sig.

I H.F. Øllgaards Bog: Provst Herman Frederik Petersen, ... p. 26-29 er der allerede fortalt en Del om Familien Carsten Petersens Oplevelser i Nørre Jernløse. De omtales i Uddrag af Breve fra Baron M.H. Løvenskiold til Carsten Petersen. Se Løvenborg Godsarkiv, Kopibøger over udgaaede Breve fra Baron Michael Herman Løvenskiold, 1795-98, Nr. 137. Landsarkivet for Sjælland m.m.

Selv om Carsten Petersens Arbejde som Skolelærer og Kirkesanger i Nørre Jernløse har været fattigt lønnet, har Baron Løvenskiold nok baade gjort sin Svoger Baron Frederik Knuth paa Lundegaard og Carsten Petersen en Tjeneste ved at tilbyde det. (Baronesse Frederikke Juliane Marie Løvenskiold var født Knuth.)

Den 12/6 1797 fødtes i Nørre Jernløse Ægteparret Carsten Petersens første lille Barn, en Søn som blev hjemmedøbt og fik Navnene Herman Frederik Petersen. Daaben blev konfirmeret i Kirken 9/7 samme Aar. Den lille Herman Frederik maa vel have forekommet at være svagelig, siden hans Forældre valgte at lade ham hjemmedøbe. Var Kimen allerede lagt til den senere Provst H.F. Petersens alvorlige Hjertesygdom? Provst Petersens Kaldenavn blev hurtig Frederik, og han underskrev sig

H.F. Petersen.

I Løvenborg Godsarkiv har jeg kun fundet et Brev til Baron M.H. Løvenskiold fra Carsten Petersen. Han skriver:

"Underdanig Pro Memoria,

Saa ønskeligt det var, at den nye forbedrede Skoleindretning maatte istandsættes og ved samme Almuens Oplysning befordres; saa oprigtig jeg attraaer, at bidrage alt til denne hinsigte (hensigtede) Opnaaelse, ligesaa uformodentlig opstiger en mørk Skye i Horizonten, ved hvilken befrygtes, at det begyndte Gode, ligesaa hastig nedrives, som det blev opført. Med hvad Held skal man kunde vente den Kongelige Befaling haandhævet; naar den første Lærer i Menigheden tænker lige saa vrangt som den uoplyste Bondede? Naar han bifalder Almuens Ønsker, og ikke alene derved forstyrrer det begyndte Gode, men tillige berøver Læreren den Smule Agtelse, han dog med Rette kunde fordre af Almuen, /: Thi hvad er efter Bondens Hoved en Skolemeisters Forstand imod end (en) Provstes :/

Sagen er egentlig denne: først i Ugen meldte sig en Deel af Sognets Ungdom hos Provsten til Confirmation. Af disse vare der mange, som kun læste daarlig og viste (vidste) intet udenad. Disse Syndere bleve afviiste, med Befaling, at de skulde gaae i Skole, og efter en Maanedes Tid komme igien, for paa nye at blive overhørt i Læsning saavel inden som udenad. Denne overordentlige og uventede Medfart drev Forældrene til Manden, for med vaade Øine at bede om Naade.

Provsten blev sin Beslutning troe, og paastode, de maatte besøge Skolen. Forældrene /: hvis Hoveder nu engang ere forskruede og opfyldt med Fordomme :/ forsikkrede, de vilde med Fornøjelse sende deres Børn i Skole, naar de bare maatte sidde i Skolen den heele Dag og læse over paa deres Lectie; men skulde Børnene rette sig efter Classificatioenen inu (endnu) mere, skulde de saagar skrive og regne, troede de ikke det kunde nytte deres Børn at gaae i Skolen.

Men ingen forfætteliger, selv. Lidt for
 faldt jeg forstør for maatte med dem
 sag gennem sig til Carstens, som for
 ogsaa for dem. Deres forfættelse
 for af alle Gode, at det nu ikke alene
 er Almenne der ligger forsaiget i Almen
 for der forbeholdt Almen, men ogsaa
 sigende lidt sig, og jeg dmed. samt bli.
 og som det sig at passere, at naar et
 Reglement for Almen skal sigte
 ingen sigte, sa naar ogsaa siget et
 Reglement for Gode.

Tilgik mig dette Brev af Baron
 men forstod det et som at jeg skulde
 sigte, maatte forstør sigte indledet
 sigte saa er man sigende Maade,
 men som jeg for sigte sigte for
 for sigte til mig. Undersigt et naar
 jeg ogsaa sigte om den Maade, at mit Gode
 naar sigte sigte for sigte, og ogsaa.
 Ogsaa er indsiget.

Jeg er i sigte til alle Gode og
 sigte sigte sigte

indsendte Gode

Konv. 33 Nov. 1797.

Petersen

Denne Almueforestilling bifaldte Provsten som en uomstødelig Grundsandhed. Paa Grund af samme fordres saa nu af mig, jeg skal og maae tage imod Børnene den heele Dag, ikke heller foretage andet med dem, end at lade dem sidde og plapre paa deres udenads Lectioner.

Jeg henviste ham til Reglementet den Kongelige Befaling, foreholdt ham den Forstyrrelse de andre Børn derved maatte lide, tillige, at naar hans Præstebefaling skulde gielde, saa vilde alle Bønder komme og fordre samme Skolegang og Læremaade. Men ingen Forestillinger hialp. Endelig foreholdt jeg Provsten, han maatte med denne Sag henvende sig til Baronen, som han ogsaa har Lovet. Deres Høivelbaarenhed seer af dette Brev, at det nu ikke alene er Almuen, der lægger Hindringer i Veien for den forbedrede Skolegang, men ogsaa Sognets første Lys, og jeg kunde snart blive saa dristig at paastaae, at naar et Reglement for Skolelærere skal stifte nogen nytte, saa maae ogsaa gives et Reglement for Præsterne.

Tilgiv mig dette Skrift Hr. Baron men forsikkert kan De være, at jeg skriver Sandhed, maaske Provsten vil indklæde Sagen paa en mere smigrende Maade; men som jeg har skrevet, saaledes har han talt til mig. Underdanigst maa jeg ogsaa bede om den Naade, at mit Brev maa blive Tavs for Provsten og enhver. Aarsagerne ere indlysende.

Jeg er i øvrigt til alle Tider Deres Høivelbaarenheds underdanige Tiener.

Nørrejernløse d 3 Nov: 1797

Petersen."

Se Løvenborg Godsarkiv. Indkomne Breve til Lensbesiddere. 1781-97, Nr. 169. Landsarkivet for Sjælland m.m.

Kun to Aar fik Baron Michael Herman Løvenskiold Lov til at beholde sin dygtige Skolelærer og Kirkesanger.

Det forekommer ikke usandsynligt, at der kan have været truffet Forhaandsaftale om, at Carsten Petersen kun skulde være Skolelærer og Kirkesanger i Nørre Jernløse, til der kunde skaffes ham en bedre Levevej.

4. LÆRER UNDER SØETATEN - LEDER AF EGEN PRIVATSKOLE,
1798-1820.

"Til Det Kongl. Admiralitets- og Commissariats Collegium.

... I Følge det høje Admiralitets Collegii Skrivelse til os undertegnede af 11. August om at foreslaae en duelig Lærer og Læremoder til den nye Skole for Søetatens Pige-børn, som skal begynde førstkommende Michaeli (29/9), have vi bestræbt os for at opsøge de dueligste Subjecter.

...

Til at blive Lærer kan man ikke foreslaae det H. Collegium nogen beqvemmere end Hr. Petersen, som for nærværende Tid er Skolelærer i N. Jernløse paa Baroniet Løvenborg. Han er allerede bekiendt som duelig i sit Fag og medbringer de fortræffeligste Vidnesbyrd fra adskillige værdige og paa-lidelige Mænd f. Eks. Doct. Bastholm. ...

Til Læremoder ved samme Stiftelse foreslaae vi bemeldte Petersens Kone, da hun forestaaer alt det, Stiftelsens Pi-gebørn skal undervises udi. ...

Dette forudsat, kan Mand og Kone altid bedre end Fremmede baade komme overeens og virke med hverandre til det samme Øiemærke (Øjemed); tillige bliver deres Levebrød for dem begge bedre og for Stiftelsen mindre bekosteligt.

Holmen d. 19. Septemb. 1798. N. Perbøl. P. Bloch."

Se Nyboders Kommandantskab, Søetatens Dreng- og Pigeskoler. Indkomne Skrivelser 1788-1841, Nr. 2 b, 11/8 1798 og Søeta-ten, Generalkommissariatet. Indkomne Sager, Nr. 1700, 19/9 1798. Rigsarkivet. - Øiemærke, se Ordbog over det danske Sprog. Bd. XXVII. København 1954.

"Til Nyboders Skole Inspection.

Omendskiønt Vi med de Herrer ansee den foreslagne Skole-lærer Petersen, som en meget duelig Mand til Lærer ved den

nye Pigeskole for Sjøe Etaten, saa dog troe Vi ikke, at det vilde være til den sande Nytte, at baade han og hans Kone derved ansættes, ... deels første: at deres egne Børns Opdragelse og huuslige Sysler vil ofte maaske medtage Tiiden for dem, af Underviisnings Timerne i Instituttet. ... Vi troe, det vilde være rettest: at ikkun Læremoderen aleene blev boende i Skolen. ...

Vi have intet imod, at Petersen overdrages Lærer=Embedet, naar han kan være tient med det under de Vilkaar, at hverken han eller hans Familie kom til at boe i Instituttet.

Den 21. Sept. 1798.

H. Kaas. J.P. Wleugel. F. Knuht. L. Nørregaard."

Se Nyboders Kommandantskab, Sjøetatens Dreng- og Pigeskoler. Indkomne Skrivelser 1788-1841, Fasc. 26 Nr. 3, 21/9 1798. Rigsarkivet.

"Til Det Kongl. Admiralitets og Commissariats Collegium.

... Saasnart det høje Collegii Skrivelse af 21/9 indløb til os, hvoraf vi erfarede, at Collegiet vil approbere den til Skolelærer af os underdanigst foreslagne Petersen, men derimod ønskede en anden end hans Kone til Læremoder ved samme Stiftelse, - have vi strax tilskrevet Petersen, om han paa disse Vilkaar vilde modtage ovenmeldte Post, og da han med sidste Post vedbliver i en Skrivelse til Dr. Bloch sit Løfte desangaaende, saa undlade vi ikke hermed at tilmelde det H. Collegium hans Beslutning.

Efter nøiagtig Undersøgelse have vi endelig udfundet en værdig og duelig Kone, som vi underdanigst foreslaae til at blive Læremoder: hun er Enke efter forrige Sergeant Mandra, ...

Holmen d. 15. Octbr. 1798.

Underdanigst
N. Perbøl. P. Bloch."

Se Sjøetaten, Generalkommissariatet. Indkomne Sager, Nr. 1861, 15/10 1798. Rigsarkivet.

"Til Nyeboders Skole-Inspection.

Efter Forslaget af Gaars Dato, biefalde Vi herved: at Studiosus Petersen ansættes til Lærer ved Pige-Skolen i Nyeboder med 200 Rdl. aarlig Gage og 20 Rdl. til Brænde, og at Sergeant Mandras Enke ansættes til Læremoder, ... begge under de Betingelser: at de opfylde deres Pligter i den Laden og paa den Maade, som Skole-Inspectionen anbefaler den; og da Instituttets Tarv fordrer anstændige, duelige og retskafne Lærere, og kan ikke taale de modsatte Characterer, saa bliver det en ufejlbar Følge, naar velbemeldte Skole-Inspection maatte foraarsages at yttre Misfornøjelse med nogen Lærer, at denne strax vorder entledigt fra sin Post ved Instituttet.

Den 16. October 1798.

H. Kaas. J.P. Wleugel. F. Knuht. L. Nørregaard."

Se Nyboders Kommandantskab, Søetatens Dreng- og Pigeskoler. Indkomne Skrivelser 1788-1841, Fasc. 26 Nr. 4, 16/10 1798. Rigsarkivet.

"Til Læreren ved Sø Etatens Pige-Skole, Hr. Petersen.

Til Under-Officier-Skolen i Nyeboder behøves en Lærer for 50 Elever af 12 til 16 Aars Alder, og disse Elever skal gives i 3 Timer daglig den fornødne Underviisning i Religion, i lidet af Fædrelandets Historie og Geographien samt Ortographien. De er til dette Lærerembede foreslaaet af Holmens normerende Inspection med 100 Rdl. aarlig Gage; men forinden Vi derom giver Hans Majestæt allerunderdanigst Forestilling, saa vilde De behage at underrette os om, De kan paatage Dem at give denne Underviisning, uden at Pigeskolen skal komme til at savne noget af den for samme fornødne Underviisning i den bestemte Tid.

Den 11. Januar 1799.

Kaas. Wleugel. Knuht. Nørregaard."

Se Søetaten, Generalkommissariatet. Kopibog over udgaaede Skrivelser, Nr. 42, 11/1 1799. Rigsarkivet.

Følgende Skrivelse har ingen Adressat.

"... For den Naade, det høje Collegium har beviist mig ved Erindringen af den Vacante Under=Officier Skole, takker jeg underdanigst, og haaber, ifald jeg ved samme som Lærer bliver ansadt, nøjagtig at opfylde de mig anbefalede Pligter.

I Henseende til de tre Underviisningstimer har jeg talet med Hans Høiærværdighed Herr Doctor Bloch, som troer, følgende tre Timer kunde uden Tab for Søe=Etatens Pige Skole anvendes til Underviisning i hiin Skole; nemlig om Formiddagen fra Klokken 7-9 og om Eftermiddagen fra Klokken 12-1.

Men da jeg ved denne Forandring maae opofre al min Tiid for Søe=Etatens Ungdom, saa beder jeg underdanigst, det høje Collegium ville i Tiden forunde mig et passende Tillæg, at jeg som i Kiøbenhavn haver Huusleje, og de første til Livets Ophold uundværlige Fornødenheder ere kostbare, kunne med min Familie leve uden Næringssorger.

Kiøbenhavn d: 12 Jan: 1799.

Underdanigst

Carsten Petersen."

Se Søetaten, Generalkommissariatet: Indkomne Sager, Nr. 37, 12/1 1799. Rigsarkivet.

"Til Commissionen for Søe Etatens Pige-Skole.

Hvad under 12te d. M. er foreslaaet Nyeboders Pige Skole angaaende, har saaledes Collegii biefald:

... At Skole=Læreren Petersen tillægges 100 Rdl. aarlig fra dette Aars Begyndelse til den ham førhen tilstaaede Løn 200 Rdl., men paa Vilkaar at han hensigtsmæssig anvender 6 Timer daglig til denne Skole. ...

Den 18. Januar 1799.

Frederik Cp.

H. Kaas. J.P. Wleugel. F. Knuht. L. Nørregaard."

"Til Commissionen over Søe Etatens Pige-Skole.

Siden det ikke antages, at Læreren Petersen ved Pige Skolen kan afgive 3 Timers Information i Under Officier Sko-

len, naar han tillige skal give 6 Timers Underviisning daglig i Pige Skolen - saa have Vi tilladt Inspectionen for Dreng Skolerne at ansætte Petersen alleene til Lærer i Underofficier Skolen med lige Løn, som han nu har i Pige Skolen - ...

Den 29. Januar 1799.

Frederik Cp.

H. Kaas. J.P. Wleugel. F. Knuht. L. Nørregaard."

"Til Commissionen for Søde Etatens Pigeskole.

Den til Lærer i Søde Etatens Pigeskole foreslagne Candidatus Theologiæ: H.C. Michelsen tillade Vi dertil at antages paa lige Vilkaar, som Seminaristen Petersen hidtil var det, og med lige Lønning.

Den 4. February 1799.

Frederik Cp.

H. Kaas. J.P. Wleugel. F. Knuht. L. Nørregaard."

Se Nyboders Kommandantskab, Sødetatens Dreng- og Pigeskoler. Indkomne Skrivelser 1788-1841, Fasc. 26 Nr. 5, 18/1 1799; Fasc. 26 Nr. 6, 29/1 1799 og Fasc. 26 Nr. 7, 4/2 1799. Rigsarkivet.

"Det Høj. Kongelige Admiralitets og Commissariats

Collegium.

... Ved allernaadigst Resolution af 8. Aug. dette Aar er befalet, at de Under Officierer ved Søde Mandskabet, som herefter antages i Tienesten, skulle examineres, om de forstaae at skrive og regne, da de ellers skulle underviises paa Under Officier Skolen.

Det første Tilfælde er yderst sieldent, og adskillige due-lige Folk have siden attraaet at antages eller at avancere, som alle have manglet Kundskab i Skrivning og Regning. Da det ikke desto mindre til Fordel for den Kongl. Tieneste var nødvendigt at antage dem, vil deres Underviisning paa Skolen deraf blive en Følge.

Det formenes underdanigst, at Timerne kan skee paa en Tiid, som er belejlig for Under Officierernes Tieneste Tiid, og

særskildt for den øvrige Læretiid for Skolens Elever.

Læreren Petersen vil kunne bedst paatage sig denne Undervisning, hvortil han bestemmer 1 Time daglig, og vi indstille underdanigst, at han for dette Arbeide maatte tilkomme 50 Rdl. aarlig. Hvilken Forøgelse i Skolens Udgifter, samt 10 Rdl. aarlig tillagt det til Skrive Materiale reglementerede, vi haabe bevilget.

Holmen den 4 December 1800.

F. Knuht. N. Perbøl. Wiewild. P. Bloch. W.C. Hjort.

Resolution: Biefaldes."

Se Søetaten, Generalkommissariatet. Indkomne Sager, Nr. 2862, 4/12 1800 og dertil hørende Decisionsbog for Mandage. Rigsarkivet.

Det vides ikke, hvor Carsten Petersen fra først af boede, da han i 1798 flyttede til København.

"I 1799 oprettede han Privatskole i Holmens Sogn. Bevilgning af 18/9 1815."

Se H.P. Langkildes Arkiv og Kartoteket: Privatskoler. Begge findes i Københavns Stadsarkiv.

"Aar 1800 boede Carsten Petersen i Kirkestrædet."

Se Indskrivningen af Ludvig Petersens Daab i Holmens Kirke 4/2 1800.

"Familien Carsten Petersen bor i 1801 Frederiksholms Kanal 402, og har en 24-aarig Tjenestepige Joh. Marie Skoug. De to ældste Børns Navne er byttet om, de skrives: Frederik Herman og Lovise Frederikke."

Se Folketælling 1/2 1801, Øster Kvarter, Prot. 20, p. 283.

Omkring Aar 1800 var det lettere at flytte. Udbudet af Boliger var tilstrækkeligt, og man havde ofte ikke flere Ejendele, end at de kunde transporteres paa en Trækkevogn. Et Behov for mere eller mindre Plads i Takt med Lønreguleringer betingede Flytningerne.

Den 26. Juli 1802 blev Carsten Petersen tilskødet sit første Hus, Dybensgade Nr. 5, Matr. Nr. 182. Der ses ikke at være kautioneret for ham.

Se Hof- og Stadsretten, Realregister, Øster Kvarter 1759-1818 og Ekstrakt Protokol 19, Københavns Byting i Landsarkivet for Sjælland m.m. - Se ogsaa H.F. Øllgaard: Provst Herman Frederik Petersen, ... p. 29-30. Og videre i Forbindelse med Ejendoms købet:

"Skolelærer Carsten Petersen, som har 4000 R. paa 1ste Prioritet i Nr. 280 og 281 i Dybensgade, forsikkret for 6200 Rdl., og til Rest 1500 Rdl. paa anden Prioritet fra Tømmermester Wahl, uopsagt i 10 Aar, mod 200 Rdl. aarlig Afbetaling, anholder om disse 1500 Rdl. af Kreditkassen mod 50 Rdl. aarlig Afbetaling indtil 1000 Rdl., for at lette den besværlige Afbetaling for hans Familie, ifald han skulde ved Døden afgaae. Købesummen er 6900 Rdl., den aarlige Leje 400 Rdl., og Udgivterne 50 Rdl."

Se Kreditkassen for Husejere i København, Deliberationsprotokol B., i Københavns Stadsarkiv.

I Carsten Petersens Tid tilhørte Beboerne i Dybensgade Københavns bedre Borgerskab.

5. MAALET ER EN KLOKKERTJENESTE.

Følgende Skrivelse fra Carsten Petersen har ingen Adressat.

"Ærbødigst vover jeg at bede om saadan en Gratification, som er tilstaaet andre Lærere ved Søe Etatens Skoler, og-saa maatte forundes mig for Aaret 1805. Mine Aarsager ere følgende:

- 1) Jeg har over 7 Aar forestaaet al Underviisning selv uden Medhjælper.
- 2) I de sidste Aar har jeg givet over 100 Elever Underviisning, da jeg dog i Følge den første Bestemmelse ikkun skulde have 50. (Se p. 24).
- 3) I sex Aar har jeg ogsaa været Skrive og Regnemester, som ellers var Oberkanoneeren paalagt. Omendskjøndt jeg intet erholdt derfor, har jeg dog med den største Beredvillighed og Commissionens Fornøielse forestaaet begge Informationer.

Nr. 5, udateret, 1805.

Ærbødigst Petersen."

Se Nyboders Kommandantskab, Søetatens Dreng- og Pigeskoler. Indkomne Breve 1804-1815, Nr. 5, udateret, 1805. (Sag Nr. 4 er dateret 21/10 1805). Rigsarkivet.

"Allerunderdanigst Forestilling paa Collegii.

Commissionen for Nyboders Drengeskoler har anholdt om a. at Læreren ved Underofficier-Skolen Petersen, maatte fra dette Aars Begyndelse erholde et Tillæg af 50 Rdl. aarlig og et Gratiale af lige Størrelse for Aaret 1805, - paa Grund af at Elevernes Tal i denne Skole har formeeret sig fra 50, hvortil den var organiseret, til 120, og Læreren desuden om Aftenen giver Underviisning til Underofficierer og Tømmermænd b. vedrørende 6 Underlærere. ...

Resolution: Vi accordere allernaadigst det her foreslagne Tillæg og et Gratiale for Nyeboders Skolelærere. - Gjivet paa Vort Slot.

Friderichsberg den 8. August 1806. Christian R.
Wleugel. Steen Bille."

Se Søkrigskancelliet, Kgl. Resolut. og Eksped.: S. K. 222, 8/8 1806. Rigsarkivet.

"Til Commissionen for Søde Etatens Skoler.

... Naar Arbeideren i Staten erholder Opmuntringer af sin Fliid, bør han skjønne derpaa, gjør han det ikke, da er han et meget utaknemmeligt Menneske.

Imod Forventning har jeg for nærværende Tid erfaret Prøver paa Commissionens Godhed imod mig. Tak! inderlig takket være de gode og ædle Mænd derfor. Ogsaa mine fem smaae uopdragne Børn takker Dem. De venter af deres Fader, at høste Fordele af det ham forundte Gode, og de glæder sig, fordi han er glad.

Hidindtil har mit Arbeide stiftet Nytte, ja, allerede begyndt at bære Frugter for Majestätens Tjeneste; med utrættet Iver og Lyst skal det fortsættes, og ved en saadan i Gjærning udviist, skjøn.

Som før haaber jeg at beholde mine værdige Foresatte og Velgjøreres Yndest.

Nr. 12, udateret, 1806. Ærbødigst Petersen."

Se Nyboders Kommandantskab, Søetatens Dreng- og Pigeskoler. Indkomne Breve 1804-1815, Nr. 12, udateret, 1806. (Sag Nr. 13 er dateret 19/8 1806). Rigsarkivet.

"Til den høitærede Commission for Søde Etatens Skoler.

... Efter at have tjent som Lærer ved Søde Etatens Underofficeerskole i 11 Aar vover jeg ærbødigst, at bede den høitærede Commission ... om at forskaffe mig en liden Gratiale.

Jeg veed nok, at man i disse saae vanskelige Tider ikke

bjest begjærer sligt, men det er netop i disse haarde Tider, jeg trænger til en liden Hjælp, især da min Familie er stor, mine ældste Børns Opdragelse er forbunden med megen Bekostning, og min private Fortjeneste er saare ringe. Jeg haaber, den høitærede Commission vil forunde denne min ærbøddige Begjæring deres Opmærksomhed.

Kjøb. den 26. Sept. 1809.

Petersen."

Se Nyboders Kommandantskab, Søetatens Dreng- og Pigeskoler. Indkomne Breve 1804-1815, Nr. 35, 26/9 1809. Rigsarkivet.

Jeg har hverken kunnet finde en Decision eller en Resolution til denne Sag.

"Til den høie Commission for Søde Etatens Skoler.

... I Følge de mange Prøver, den høie Skolecommission har givet mig paa Velvillighed og Gunst, haaber jeg, de gode Herrer ville befordre medfølgende underdanige Ansøgninger, ... den ene til Hans Majestæt Kongen, og den anden til det høie Admiralitets Collegio. ...

Opnaar jeg denne Gang Maalet, skal mine Børn aldrig glemme at takke de gode Mænd for deres Godhed, da min Stilling forhaabentlig bliver deres Lykke.

Kjøbenhavn den 12. Nov. 1809.

C. Petersen."

Se Nyboders Kommandantskab, Søetatens Dreng- og Pigeskoler. Indkomne Breve 1804-1815, Nr. 36, 12/11 1809. Rigsarkivet.

De af Carsten Petersen omtalte Ansøgninger findes ikke i Registerne til Helliggeistes Kirkes Referats- og Resolutionsprotokoller for 1809 og 1810. Magistratens 1ste Sekretariat, Københavns Stadsarkiv. De findes heller ikke i Rigsarkivets Kartotek over Ansøgninger til Rentekammeret 1660-1848.

"Til Det Kongelige Admiralitets og Commissariats Collegio.

... Fra Læreren ved Under=Officier=Skolen, Herr C. Petersen, har Commissionen, som hans nærmeste Foresatte modtaget hosfølgende 2de Ansøgninger ... om den ledigværende Klokkertjeneste til Helliggeistes Kirke.

Ved at remittere disse, og derhos udbede Petersen det høje Collegii bevaagne og meget formaaende Anbefaling, undlader Commissionen ikke tillige, at meddele Supplicanten det Vidnesbyrd: at han i de 11 Aar, han har været ved Holmens Skoler, har fortrinligen udmærket sig, som en kyndig og en retsindet Ungdomslærer. Særdeles gode Kundskaber et højst kateketisk Foredrag, sjældne Gaver til at vække og vedligeholde Opmærksomheden og Kraft til at hævde baade sig og Underviisningen den sømmelige Agt ere hos denne værdige Lærer forenede med Fliid, Nøjagtighed og Viden i at varetage sine Pligter. At han baade i og uden for Skolen fører en retskaffen Vandel giver hans øvrige Fortienester en desto højere Værd.

Som Fader til 5 Børn kan han og med sin talrige Familie behøve bliidere Kaar. Saa nødig vi da endog ville see denne Mand at forlade en Skole, hvor han har stiftet saa meget godt, saa retfærdigen bør vi dog yde hans Talenter og Adfærd den tilbørlige Roes, og derfor efter Fortieneste anbefale ham til det ansøgte Embede, og saafremt Skolelærerdueligheden giver Adkomst hertil, da have vi det allerunderdanigste Haab, at Herr Petersen fortrinligen tages i allernaadigst Betragtning.

15de Nov: br. 1809.

F. Knuht."

Denne Skrivelse af 15/11 1809 var forsynet med flere Underskrifter, men de er streget over. Se Nyboders Kommandantskab, Søetatens Dreng- og Pigeskoler. Indkomne Breve 1804-1815, 15/11 1809. - Af denne Skrivelse er der en næsten ordret Kopi, Nr. 4828, 15/11 1809, med 7 Underskrifter i Skriver Haand. Se Søetaten, Generalkommissariatet. Indkomne Sager. Begge Skrivelser findes i Rigsarkivet.

"Til den høie Direction for Søe Etatens Skoler.

... I Følge min Trang under nærværende vanskelige Tider, og som Fader til en talriig Familie, beder jeg den høie Direction til Søe Etatens Skoler paa nye at være min Talsmand i Henseende til medfølgende allerunderdanigste Ansøg-

ning til Hans Majestæt angaaende Klokkerembedet ved Frue Menighed. I Forhold til det forrige jeg søgte, men ikke kunde naae, ved jeg nok, at dette ledigblevne Klokkerembedet kun er maadeligt, men dog vissere og bedre end en Skole, og maaske jeg i Fremtiden turde være saa heldig, at erholde et bedre ved først at have forestaaet et ringere. ...

Kjøbenhavn den 27. December 1809.

Ærbødigst

Carsten Petersen."

Se Nyboders Kommandantskab, Søetatens Dreng- og Pigeskoler. Indkomne Breve 1804-1815, Nr. 42, 27/12 1809. Rigsarkivet.

"Til Det Kongelige Admiralitets og Commissariats Collegium. ... Ved at remittere hosfølgende allerunderdanigste Ansøgning fra Læreren ved Under Officier Skolen Hr. C. Petersen, om den ledig værende Klockertieneste ved Vor Frue Menighed, til det høie Collegii bevaagne og meget formaaende Anbefaling, henholder Commissionen sig ganske til det Vidnesbyrd, som man under 15. f. M. har meddeelt denne værdige og fortrinlig udmærkede Skolelærer. ...

3. Januar 1810.

Knuht. Perbøl. Hjort. Holm. Michelsen.
Rosenvinge. Kemp."

Se Søetaten, Generalkommissariatet. Indkomne Sager, Nr. 31, 3/1 1810. Underskrifterne er i Skriver Haand. Samme Skrivelser af 2/1 1810 uden Underskrifter, se Nyboders Kommandantskab, Søetatens Dreng- og Pigeskoler. Indkomne Breve 1804-1815. Begge Skrivelser findes i Rigsarkivet.

Carsten Petersens Ansøgning om Klokkerembedet ved Vor Frue Kirke findes ikke i Rigsarkivets Kartotek over Ansøgninger til Rentekammeret 1660-1848. Ansøgningen kan ikke søges under Vor Frue Kirke, da Rigsarkivet intet har om denne Kirke under Konsistorium, hvortil den hører, for Aarene 1809-10.

"Til det høie Admiralitets og Commissariats Collegio.

... Tvende Forsøg, at erholde et Embede hvorved jeg til-

lige med en heel Flok Smaafolk kunde befries for fuldkommen Armod i disse høist besværlige Tider, ere mislykkedes for mig, omendskjønt det høie Admiralitets Collegio paa det kraftigste hver Gang har anbefalet mig, hvorfor jeg skylder de høie Herrer min underdanigste Tak. Da nu mit forventede Held slog feil, og følgelig min Trang ikke blev afhjulpen, saa vover jeg hermed underdanigst, (indtil Lykken engang faar i Sinde, at kaste et naadigt Smil til mig) at bede bemeldte høie Collegio om et Tillæg i min Løn. Med Fornøielse skal jeg vedblive, at arbeide med Iver for Søe Etatens Skole, og skulde det høie Collegio finde for godt, paa Grund af Tillægget at udvide det allerede temmelig store Antal af Elever, skal jeg ogsaa i denne Henseende stræbe at gjøre Fyldest for det mig forundte. ...

Kjøbenhavn den 16. Marts 1810.

Underdanigst
Carsten Petersen."

"Til Det Kongelige Admiralitets og Commissariats Collegium. ... Læreren ved Underofficier=Skolen Herr C. Petersen har i vedlagte Ansøgning anholdt om et Tillæg i hans Løn. ... At han med sin Fliid og med sine heldige Bestræbelser i Underviisningen af den ham anbettede Ungdom, har gjort sig særdeles fortjent til Commissionens Biefald og Forsorg, er en Sandhed, som vi eenstemmigen erkiende, og som tillige alt er det høje Collegio vitterlig. En Mand, der saa troelig opfylder sit tunge Kald, fortjener unægtelig Opmuntring, kan hans Kaar endog ikke giøres ham saa meget bliide - med denne Forudsætning giver Commissionen sig den underdanige Frihed, at indstille Petersen til et Gratiale af 80 Rdl. for Aaret 1809 og tilføjer endnu: at den vil finde megen Glæde ved at viide, dette Ønske har mødt Opfyldelse.

28. April 1810.

F. Knuht. N. Perbøl. V.C. Hjort. A.K. Holm.
H.C. Michelsen. Kemp. M. Scheidman.

Resolution paa Collegiet: Vi biefalder allernaadigst den

allerunderdanigst indstillede Gratification.

Frederik R."

Se Søetaten, Generalkommissariatet. Indkomne Sager, Nr. 1760, 16/3 1810, og Søkrigskancelliet, Kgl. Resolut. og Eksped.: S. K. 226, 5/5 1810. Rigsarkivet.

"Extract: Skolelærer Petersen søger om den ledig værende Klokkertieneste ved Roskilde Domkirke og anbefales dertil af Commissionen for Søe Etatens Skoler. Resolution: Anbefales."

Se Søetaten, Generalkommissariatet. Decisionsbog 1810 Nr. 2, Extract Nr. 2795, 5/7 1810. Rigsarkivet.

Carsten Petersens Ansøgning findes ikke i: Roskilde Domkirkes Arkiv, Kirkeinspektions Arkivet, Korrespondance Sager 1809-16, Nr. 4, i Landsarkivet for Sjælland m.m.

6. HAARDE TIDER. - ET SØLVKORS TIL CARSTEN PETERSEN.

Baggrunden for blandt andre Carsten Petersens Vanskeligheder var de for Danmark og Norge tragiske Begivenheder: Slaget paa Rheden 2. April 1801. Det engelske Bombardement af København 2. til 7. September 1807, hvorefter Englænderne 21. Oktober samme Aar, da de havde ødelagt alt af Værdi paa Holmen, sejlede bort med den store dansk-norske Flaade. Danmarks Fallit, Statsbankerotten fastsloges ved et Dekret af 5. Januar 1813. Freden i Kiel 14/1 1814 som Følge af hvilken Danmark afstod Norge til Sverige.

"Til det høie Admiralitets Collegio.

... Paa Grund af de meget høie Priiser i Henseende til de aller nødvendigste Klædningsstykker, og den dermed forbundne Umuelighed at erholde samme til sig selv og mange Børn, vover jeg underdanigst at bede det høie Admiralitets Collegio, om mig maatte forundes nogle Alen af det simpleste Officeer Klæde fra Oplaget i Guldhuset, imod at jeg betaled den for sligt Klæde bestemte billige Priis. Turde jeg haabe at erholde 12 Alen, skal jeg med Taknemmelighed erkjende Værdien af en saae stor imod mig beviist Godhed. Jeg veed nok, at jeg ikke egentlig hører til den millitaire Etat, men min lange Tjeneste, som Lærer ved Søe Etatens millitaire Skole, ...

Kjøbenhavn, den 9. Januar 1811. Carsten Petersen,
Lærer ved Søe Etatens Underofficeerskole.

Resolution: Kan ey anordnes; men som Petersen er en ganske fortrinlig Lærer, ... saa indstilles han allerunderdanigst til et Gratiale for 1810 af 150 Rd1. Bevilget 29/1 1811."

Se Søetaten, Generalkommissariatet. Indkomne Sager, Nr. 71,

9/1 1811 og dertil hørende Decisionsbog. Se ogsaa Søkrigskancelliet, Kgl. Resolut. og Eksped.: S. K. 227, 29/1 1811. Rigsarkivet.

"Den 28/1 1812 blev ... Carsten Petersen Lærer ved Søe=Etatens Underofficeer=Skole ... af Hs. Majestæt Kongen Selv i Allerhøieste Person ved Promotionen paa Rosenborg Slot benaadet med Dannebrogsmændenes Hæderstegn."

Se Bladet "Dagen" 28/1 1812. Københavns Universitetsbibliotek.

"Carsten Petersen er anbefalet som en særdeles fortjent Mand i Skolefaget, der har udrettet og virket mere, end man kunde fordre af ham. - Har ved Audienshøjtideligheden den 28. Januari 1812 af Hans Majestæts Haand modtaget Dannebrogsmændenes Hæderstegn."

Ordenskapitlet kan ikke oplyse mere om Sagen, da Samlingen brændte med det andet Christiansborg Slot 3. Oktober 1884.

"Dannebrogskorset i Sølv indstiftedes af Frederik VI ved det aabne Brev af 28/6 1808 ... De Personer, der benaadedes med dette, kaldtes og kaldes stadig iflg. Anordning af 28/1 1809 Dannebrogsmænd. ..."

Se Salmonsens Konversations Leksikon, Bd. 5. 1916.

"Carsten Petersen skulde, som en af de 12 ældste Dannebrogsmænd, møde til lit de parade i Anledning af Frederik VI's Død 3/12 1839."

Se H.F. Øllgaard: Provst Herman Frederik Petersen, ... p. 37.

Der synes at have været Tid nok til at indkalde forskellige Befolkningsgrupper til Kongens lit de parade:

"Om Ceremoniellet ved Hans Majestæt, Høiselig Kong Frederik den Siettes Liigs Hensættelse 17/12 1839 paa lit de parade og paa Castrum doloris ... i Riddersalen i det Kongelige Palais paa Amalienborg, ... og Kongens Bisæt-

telse 16/1 1840 i Roskilde Domkirke ..."

Se Bladet "Dagen" 26/12 1839. Københavns Universitetsbibliotek.

"Til den høie Skolecommission for Søe Etatens Skoler.

... Nærværende høist ulykkelige Tider for Mange, trykker ogsaa mig i saae høi en Grad, at jeg ikke mere kan skaffe min talrige Familie Føde og Klæder. Det tørre Brød, som Faderfølelsen forbyder mig at nægte mine fem Børn, koster mig Aarlig, efter nærværende Brødpriiser 600 Rdl., altsaa bliver lidet tilbage af mine Indkomster for at tilfredsstille andre menneskelige Fornødenheder, hvilke jeg vist ikke behøver at nævne, fordi en saae skjønnsom Øvrighed, som min er, meget godt kjender dem. Den høie Commission for Søe Etatens Skoler ombedes da, om det ikke er mueligt, at en til Tiderne passende Gratiale kunde forundes mig, eller, (som var saae meget ønskeligere og gavnligere for mig,) siden jeg nu, i Følge mine saae ofte feilslagne Ansøgninger, kun har saare faa Udsigter til nogen for mig fordeelagtig Befordring, ... at jeg maatte, saae længe disse uhyre dyre Tider vare, faae nogen Tillæg i Natura.

En saaedan Mennesketjenlighed beviist imod en Mand, der i fjorten Aar har arbeidet ved Skolevæsenet i Søe Etaten, ville meget lette mit bekymrede Hjerte, og forebygge min ellers uundgaaelige timelige Undergang.

Kjøbenhavn den 24. Sept. 1812.

Ærbødigst
C. Petersen."

Se Nyboders Kommandantskab, Søetatens Dreng- og Pigeskoler. Indkomne Breve 1804-1815, Nr. 101, 24/9 1812. Rigsarkivet.

Jeg har hverken kunnet finde en Decision eller en Resolution til denne Sag.

"Til den høie Skole Commission for Søe Etatens Skolevæsen.

... Jeg vover hermed ærbødigst, at anmode den høie Skole Commission, om den vilde bevise mig den Godhed, og ansøge for mig i det Kongelige Admiralitets Collegio om det Felt-

tillæg i Gage, som tilstaaes de civile Embedsmænd under bemeldte Collegio, eller et andet Tillæg, maatte ... og-saa tilstaaes mig. ...

Først og fornemlig, alle uundværlige Fornødenheder daglig stige; thi mange af de allernødvendigste Ting betales nu 12 til 18 Gange høiere end før Krigen.

Andet. Søe Etatens Underofficeerskole er en militair Skole; thi den danner anførte Etats unge Mennesker til Underofficerer, saaevel for Haandværkerstokken, som for Divisionen.

Tredie. I femten Aar har jeg uden Medhjælpere arbeidet i denne Skole og for det Meste med et Antal af Elever af henimod hundrede og derover. Med utrættelig Iver og Anstrengelse har jeg indtil denne Dag udholdt dette udhyre Sted, deels fordi jeg vilde nytte Søe Etatens Ungdom, saae meget mueligt, deels fordi det svarede til den mig medfødte Æresfølelse, deels ogsaa fordi jeg i Følge givne Løfter bestandig haabede, at jeg for mange Aars trist Skolearbejde skulde erholde en blidere og behageligere Stilling. Adskillige Forsøg, at erholde et af de mindst vigtige Embeder i Staten, jeg mener, en Klokkertjeneste er mig nægtet, ja, jeg havde gjerne søgt den for nyelig vacante Undergraver-Tjeneste, fordi jeg troer, den maa være bedre en(d) mit Skoleembede, men jeg frygtede Afslag. Hvad der frem for noget har bevæget mig, at vove med denne Ansøgning at foruleilige den høie Skole Commission, er fem Børns ufuldendte Opdragelse. Disse Sjæle bør jeg som Fader skaffe Føde, Klæder, Boelig, Renlighed, Dannelse, Bøger med mere. Alt dette kan jeg ikke tilveiebringe, venter heller ikke saae meget, som dertil udfordres, men nogen Lettelse saaelænge disse onde Tider varer, men skulde, som Gud forbyde, denne min ærbødige Ansøgning nægtes mig, seer jeg om kort Tid min fuldkomne Ruin imøde. Thi jeg tør ikke vente, i hvor meget jeg i min nuværende slette Stilling ønsker det, at erholde min Afsked imod en for lang og troe Tjeneste ved Skolevæsenet passende Pension eller Ventepenge. Denne

sidste Gunstbeviisning satte mig ellers i Stand, at søge min og Familiens Underhold som Borger i Staden. Dog, jeg haaber, en oplyst og skjønnsom Øvrighed vil ikke tillade, at en gammel, af uafbrudt Skolearbeide næsten opslidt Skolelærer, skal vansmægte med mange Børn de faae Aar, han endnu i dette Fag kan virke, især da den almindelige Skole Commission saae ypperlig har sørget for Skolelærerne paa Landet. Endnu en Gang anraaber jeg min ærede og høie Øvrighed om, at bidrage til denne min ærbødige Ansøgnings heldige Udfald.

Kjøbenhavn den 5. Juli 1813.

Ærbødigst

Carsten Petersen."

Som en af fire Anbefalere skriver A.K. Holm, formodentlig Anders Krag Holm, øverste Capellan ved Holmens Kirke fra 1804-23:

"Skolelærer Petersen, en af vore mest duelige og fortjente Skolelærere, trænger særlig til Forbedring i sine Kaar, og fortjener enhver Opmuntring og Understøttelse - jeg anbefaler derfor efter min fulde Overbeviisning hans Ansøgning.

Resolution: Af Skolens Midler tilstaaes 100 Rdl. for i Aar."

Se Søetaten, Generalkommissariatet. Indkomne Sager, Nr. 2401, 5/7 1813 og dertil hørende Decisionsbog. Rigsarkivet.

"Til det høie Admiralitets og Commissariats Collegium.

... I de 15ten Aar, jeg som Lærer har tjent under det høie Admiralitets Collegium, har jeg ofte modtaget Beviiser paa sand Velgjørenhed.

Med Taknemmelighed erkjender jeg det høie Collegiums Godhed imod mig, og, saa vidt mine Kræfter formaaer, skal jeg med gavnlig Fliid i Søe Etatens Skolevæsen stræbe at beholde dets høie Yndest.

Tilgiv gunstigst, at jeg vover at bede om en for mig i nærværende Tid meget vigtig Tjeneste. Jeg er nødsaget i

Følge de betydelige Byrder, der nu hvile paa faste Ejen-
domme, at sælge mit Huus. At betale høiere Huusleie, kan
jeg ikke, fordi jeg har en talrig Familie at underholde
og opdrage. Underdanigst beder jeg derfor det høie Colle-
gio, om der maatte anviises mig med Familie en taalelig
Boelig til næst kommende Foraar i Hans Majestæts Huuse i
Nyeboder.

En saadan Velgjerning under nærværende byrdefulde Tider
blev for mig en uskatterlig Godhed. ...

Kjøbenhavn d. 21 Sept. 1813.

Underdanigst Carsten Petersen,
Lærer ved Søe Etatens Underof-
ficeerskole og Dannebrogsmænd.

Resolution: Beroer indtil det sees, om Læreren skal boe
ved Holmen."

Se Søetaten, Generalkommissariatet. Indkomne Sager, Nr.
3348, 21/9 1813 og dertil hørende Decisionsbog. Rigsarkivet:

"Til det høie Admiralitets og Commissariats Collegio.

... Efter at den hidindtil værende Underofficeerskole ved
Søe Etaten i Følge høiere Ønsker skal nedlægges, og i dets
Sted oprettes en Skibbygningsskole, og jeg paa Grund af det
høie Collegiums Skrivelse til Commissionen for bemeldte
Skole maae overgaae som Lærer ved samme, saa vover jeg ved
denne Forandring underdanigst at bede det høie Admirali-
tets Collegio, om jeg for Fremtiden, naar dette nye Insti-
tut sættes i Gang, maae beholde den Gage, som Lærer ved
anførte Institut, hvilken jeg nu nyder. Jeg haaber saae
meget sikrere, at denne min underdanige Begjæring ikke vil
nægtes mig, siden jeg har tjent ved Søe Etatens Skoler i
15 Aar og 5 Maaneder, tillige taler ogsaa den Omstændighed
for mig, at min høitærede Øvrighed stedse har viist mig
deres uskrømtede Bifald for min Fliid ved Skolevæsenet, og
over alt ville det være saare trykkende for mig, ifald min
underdanige Begjæring blev forandret af den Grund, at Skib-
bygningsskolen vil udfordre mindre Arbeide, og af den Aar-

sag nedsætte min nuværende Løn, jeg desuden har 5 ufor-
sørgede Børn, og Tiderne ere endnu meget trykkende og vak-
lende. Tillidsfuldt haaber jeg da, det høie Collegium vil
overveie min underdanige Begjæring og forunde mig dets
høie Resolution.

Kjøbenh. den 18 Martii 1814. Underdanigst
Carsten Petersen, Lærer ved
Søe Etaten og Dannebrogsmænd.

Paategning af 19/3 1814 underskrevet F. Knuht. - Resolu-
tion: Sagen udsat."

Se Søetaten, Generalkommissariatet. Indkomne Sager, Nr. 547,
18/3 1814 og dertil hørende Decisionsbog. Rigsarkivet.

"Til det høie Admiralitets og Commissariats Collegium.

... Under min forrige høie Superior ved Søe Etatens Under-
officeerskole, hans Excellence Hr. Greve von Knuht og den
daværende Commissions Medvirkning var jeg saa lykkelig at
erholde især i den samme Tid aarlig et Gratiale af 100
Rdl. ...

For Aaret 1814 har jeg ikke erholdt bemeldte Gratiale, og
vover derfor underdanigst at bede det høie Admiralitets
Collegio, om samme maatte tilstaaes mig for anførte Aar
1814. ...

Kjøbenhavn den 28 Juli 1815.

Underdanigst Carsten Petersen,
Lærer ved Søe Etatens Underof-
ficeerskole og Dannebrogsmænd.

Læreren ved den saakaldte Under-Officier Skole Hr. Peter-
sens ualmindelig gode Gaver som Lærer, forenet med en
siælden udmærket Flid og Held for Elevernes Dannelse -
kiender det Høje Collegio - endog fra den Side: at han
for Flid er udmærket med Dannebrog Korset. - Der kan alt-
saa ikke være noget for mig at sige til denne værdige Læ-
rers yderligere Roes, som jo er det Høje Collegio bekiendt.
Paa Hans Forlangende tør jeg derfor underdanigst haabe?

at forlangte Gratiale maae tilstaaes ham for 1814 lig med de foregaaende Aar.

Kjøbenhavn d. 30te Julii 1815.

Underdanigst Lillienskiold."

Resolution: Bevilges."

Se Søetaten, Generalkommissariatet. Indkomne Sager, Nr. 1231, 28/7 1815 og dertil hørende Decisionsbog. Rigsarkivet.

"Til det høie Admiralitets og Commissariats Collegium.

... Siden Aaret 1811 har det høie Admiralitets Collegium, som en særdeles Gunstbevisning for Flid ved den mig anbefroede Skole forundt mig et Gratiale af 100 Rdl. aarlig af Søe Etatens Skole Kasse. Men siden den Skole, jeg med Held har arbeidet ved i 17 Aar, nu er nedlagt, og en anden Organisation ved Søe Etatens Skolevæsen indført, saa veed jeg nok, at jeg for Fremtiden ikke tør vente anførte Gratiale. Imidlertid vover jeg at bede endnu denne Gang det høie Collegium derom for Aaret 1815 paa Grund af, at Underofficeer Skolen endnu samme Aar havde sin gamle Indretning, og Underviisningen gik som sædvanlig, ogsaa var Elevernes Antal endnu samme Aar mellem 60 og 70.

Jeg har da den Tillid til min høie Øvrighed, at min Anmodning finder gunstig Bønhørelse for Aaret 1815. Tillige beder jeg det høie Collegium om Tilgivelse, fordi min Ansøgning er imod Sædvane uden Paategning, thi i Aaret 1815 havde min Skole ingen særdeles Øvrighed, men stod umiddelbar under det høie Admiralitets Collegiums egen Bestyrelse.

Kjøbenhavn den 25. Juli 1816.

Underdanigst

Carsten Petersen, Lærer ved
Søe Etatens og Dannebrogsmænd.

C. Petersen, Lærer ved Søe Etatens Drengeskole ansøger om et Gratiale af 100 Rdl. for afvigte Aar, da han var Lærer ved Underofficier Skolen. - Bevilges af Holmens egne Midler."

Se Søetaten, Generalkommissariatet. Indkomne Sager, Nr. 1315, 25/7 1816 og dertil hørende Decisionsbog. Rigsarkivet.

Carsten Petersens Ansøgning om det vacante Klokker-Embede ved Trinitatis Menighed af 20/9 1819 og Bestallingen, hvorved han beskikkedes til dette Embede, se H.F. Øllgaard: Provst Herman Frederik Petersen, ... p. 31-34.

"Confirmation paa Bestalling for Overlærer og Dannebrogsmænd Carsten Petersen som Klokker ved Trinitatis Kirke.

F. R. VI

at da Consistorium ved Vort Universitet i Vor Kongl. Residensstad Kjøbenhavn har, i Overensstemmelse med Vor allerhøjeste Resolution af 27de November sidstleden, udfærdiget vedhæftede Bestalling for hidtilværende Overlærer ved Vor Søe=Etats Skibsbygnings=Skole, Dannebrogsmænd Carsten Petersen, som har de udi Indfødsretten fastsatte Egenskaber, til herefter at være Klokker ved Trinitatis Kirke i bemeldte Vor kongelige Residensstad, saa ville Vi allernaadigst have førnævnte Bestalling confirmeret og stadfæstet, saa og hermed confirmere og stadfæste samme. - Forbydende etc.

Kjøbenhavn den 11. Januar 1820. ad mandatum."

Se Danske Kancelli, 1. Dept. Registrant 1820, Nr. 478.
Rigsarkivet.

Hvorledes Livet formede sig for Carsten Petersen, efter at han var blevet Klokker ved Trinitatis Kirke, fortælles der om i H.F. Øllgaard: Provst Herman Frederik Petersen, ... p. 34-38, p. 43-44, p. 59 og p. 64.

7. DOROTHEA WILLING OG HENDES NÆRMESTE SLÆGT.

DOROTHEA WILLING, f. 12/12 1770 i København, dbt. (Vor Frue Kirke 16/12 samme Aar, død 25/8 1853 i København, begr. (se Holmens Kirke) 30/8 samme Aar.

Tienende hos Baron Knuth paa Lundegaard 1791. - Kammerjomfru hos Kammerfrøken (Hofdame) von Møsting 1794. Se p. 14-15 og p. 47.

Gift (se Gentofte Kirke) 24/8 1796 paa Lundegaard med Hofmester samme Sted Carsten Petersen, kaldet Skolelærer og Kirkesanger til Nørre Jernløse, senere Overlærer ved Søetatens Underofficersskole og til sidst Klokker ved Trinitatis Kirke.

Dorothea Willing døde af Apoplexia den 25/8 1853 efter et langt og smertefuldt Sygeleje fremkaldt af et Hoftebrud. Det var ved Slutningen af den to Maaneder lange Cholera Epidemi. Tipoldemors Dødsaarsag var en af de faa Undtagelser blandt Kirkebogens Side op og Side ned af Cholera Dødsfald.

Dorothea Willing boede ved sin Død i Ejendommen Kompagnistræde Nr. 19, Matr. Nr. 51, Hjørnet af Knabrostræde.

Den 31/8 1853 afholdtes den første Skiftesamling i Boet efter Dorothea Willing:

"Prokurator d'Auchamp var mødt, den afdødes Laugværge Kancelliraad Petersen var ligeledes mødt tilligemed Svigersønnen Musiklærer Speer. ...

Foruden Løsøre fra Salen, Hjørnestuen, Sovekammeret, Pigenes Kammer og Kiøkkenet efterlod Dorothea Willing sig 20.048 Rdl. i én Bankhæftelsesobligation, i Creditkasseobligationer, Indskrivningsbeviiser, Krigsskadeserstatningsobligationer og Finansministerii Obligationer, samt 266 Rdl. contant."

Se Hof- og Stadsretten, Forseglingsprotokol Nr. 3 1852-53, Nr. 73 p. 94. Landsarkivet for Sjælland m.m.

"Med nutidens størrelsesforhold svarede en "Blå" (fem Rigsbankdaler) i 1840'erne vel til en 500-kroneseddel i dag."

Se Kristian Hvidt: Ti'eren Gennem Tiderne. Danske pengesedler 1801-1976. Udgivet af R. Henriques jr. 25/11 1976.

Om Dorothea Willing se i øvrigt, H.F. Øllgaard: Provst Herman Frederik Petersen, ... p. 34-38, p. 44 og p. 64.

DOTOTHEA WILLINGS Forældre og Søskende var:

Snedkermester JACOB WILLING, f. ca. 1723 "i S(j)ælland", død 1787 i København, begr. (se Vor Frue Kirke) 11/11 samme Aar. Hans Grav var: "paa Kirkegaardens østre Plads paa den Vor Frue Kirke omkringliggende Kirkegaard."

Jacob Willing gjorde Mesterstykke 4/4 1757. Se Borgerskabsprotokol 1749-84. Københavns Stadsarkiv.

Jacob Willings Vielse er indskrevet i to bevarede Kirkeprotokoller. Indskrivningerne lyder:

"2. Maji 1757 viet i Huus, efter Kongebrev Jacob Willing, Ungkarl, og Malene Hans Datter Møller, Pige, for ham lover Christian Jacob Preisler Snedker i Magstrædet, for hende lover Hans Hansen Møller Snedker i Lille Brøndstrædet."

Se Trinitatis Kirke, Protokol 12, 12 a.

"2. Maji 1757 blev Jacob Willing Snediker, Ungkarl, og Malene Hansdatter Møller, Pige, viede i hendes Fader Hans Møller Snedikers Huus i Vognmandgaden."

Se Trinitatis Kirke, Protokol 12, 14 a. - Brøndstrædet var en Sidegade til Vognmandgaden.

Ved Skiftesamlingen efter Jacob Willings Død:

"16/7 1791 tilkiendegav Enken Magdalene Møller, at hendes Mand var død for hened 4 Aar siden, og at hun havde hendsiddet i uskiftet Boe efter ham med Børnenes Samtykke, som

hun anmelder at være følgende: Sønnerne CHRISTOPHER, JACOB, SØREN og CLAUS alle myndige og Døtrene: MARGRETHE gift med Snedker Jocum Esmann, DOROTHEA tienende hos Baron Knuth paa Lundegaard og CONSTANTIA REGINE, ... Nu maatte Enken affinde sig med hendes Børn, som havde forlangt Skiftet."

Se Hof- og Stadsretten, Forseglingsprotokol 1790-91, Nr. 5, Littr. K., 16/7 1791, Nr. 4606, p. 668. Landsarkivet for Sjælland m.m.

29/11 1782 (viedes) i Huuset Snedker Jochum Christian Esmann og Jomfru MARGRETHE WILLING fra Skidenstrædet. Se Vor Frue Kirke. Fra Ib Kalvigs Stamtavler.

"Jochum Christian Esmann indvandrede fra Tyskland og var en anset og velhavende Møbelfabrikant. Hans yngste Søn Gustav Ferdinand blev født Aar 1800 og døde 1842. Han var først bestemt til at blive Officer, men blev Købmand i Nyborg. Hans Kone Henriette Christiane Bagge var norsk af Fødsel. Deres ældste Søn var Niels Christian Esmann, den senere Generalmajor, gift med Adelheid Nathalia Erasmie Esmann, f. Weber."

Se Georg Weber: Spredte Oplysninger om Slægten Weber 1941.

Altsaa er mine Søstre og jeg paa mødrene Side beslægtet med Generalmajor Niels Christian Esmann gennem Snedkermester Jacob Willing, ca. 1723-87.

Paa fædrene Side er mine Søstre og jeg beslægtet med Generalmajor Niels Christian Esmanns Hustru, Adelheid Nathalia Erasmie Esmann f. Weber, gennem Snedkermester Johan Christian Lehmann, ca. 1750-1818. Se Birthe Børgesen: Grosserer Skjold C.G.E. Børgesen og Dr. phil. Frederik C.E. Børgesens Slægt, Lyngby 1977, p. 56-57.

8. NOGET BLEV SKJULT - NOGET ER STADIG SKJULT.

Om Carsten Petersens Liv er der vist nu fortalt alt, hvad der i Øjeblikket er Muligheder for at finde frem til i de Københavnske Arkiver.

Det hænder, at Resolutionerne vedrørende enkelte Sager angaaende Carsten Petersen mangler. Dette kan skyldes, at de enten er bortkommet, ikke registreret tilstrækkeligt, eller hvad Carsten Petersens Ansøgninger om Gagetillæg angaar, maaske har været for hyppigt forekommende og derfor ikke behandlet i højere Instans.

Ved Gennemlæsning af H.F. ØLLGAARDS Bog: PROVST HERMAN FREDERIK PETERSEN, HANS HUSTRU AUGUSTA ELEONORA GRUNDTVIG OG DERES SLÆGT. Lyngby 1974, p. 7, p. 10, p. 23-38, p. 43-44, p. 59, p. 64, og denne Bog forekommer der mig stadig at være en Del Tildragelser i Carsten Petersens Liv, som man har ønsket at skjule. Nogle Antydninger i den Retning er direkte paapeget i Teksterne, andre vil jeg komme ind paa her.

Først er der Kniplingshandler Peter Carstensen og hans Hustru Maria Christina Carstensen, f. Clausen. Aarsagen til at Carsten Petersen helt har ønsket at glemme dem, søger jeg i hans Anelser om, at han var et illegitimt Barn og hans Skam derover.

Hvad "de fortræffeligste Vidnesbyrd, som Carsten Petersen medbragte fra f. Eks. Doct. Bastholm", se p. 22, angaar, kan de ifølge den Bastholm'ske Stamtavle næsten ikke hidrøre fra nogen anden end Hofprædikant, kongelig Confessionarius, Doctor theologiae C. Bastholm, 1740-1819, ... fra 1789 i Commissionen for det danske Skolevæsens Forbedring. - Dr. theol. C. Bastholm kan i daglig Tale have været omtalt som Doctor Bastholm. Mange Breve er f. Eks. adresseret saaledes: "Hans

Høyærværdighed, Hr. Confessionarius Doctor Bastholm." Hvordan Carsten Petersen saa er kommet i Forbindelse med Doctor Bastholm, saa kan de to jo nok have drøftet blandt andet "Skoleindretningen" paa Baroniet Løvenborg? I øvrigt roser Carsten Petersen "Skolecommissionens ypperlige Indsats for Skolelærere paa Landet." Se p. 40.

Se den Bastholm'ske Stamtavle, Frederiksberg Kommunes Hovedbibliotek. Den kgl. Konfessionarius. Indkomne Breve 1781-98, 1 Pakke i Landsarkivet for Sjælland m.m. og C. Bastholms Selvbiografi i Lades Samling V, Kiøbenhavn 1806.

Det synes mærkeligt, at Greve Knuth, naar han meget omhyggeligt anbefaler Carsten Petersen til en ledig værende Klokker-tjeneste, se p. 31-32, ikke nævner, at Carsten Petersen har to Aars Erfaring som Kirkesanger ved Nørre Jernløse Kirke?

Man undrer sig over, at Carsten Petersen aldrig følte Trang til at dele Erfaringer og Oplevelser i de adelige Kredse med Svigerdatteren Provstinde A.E. Petersen, det vil sige om Baron F. Knuth til Lundegaard og Baron M.H. Løvenskiold til Baroniet Løvenborg for Carsten Petersens Vedkommende og Lensbaron H. Rosenkrantz'es til Rosenholm for Provstinde Petersens Vedkommende.

Carsten Petersen er tidsmæssigt ikke saa fjern. Baade Oldemor, Provstinde Petersen og Bedstemor, Højesteretsassessorinde Øllgaard har kendt Carsten Petersen, boet hos ham og fortalt deres Børn om ham. Men hvor blev i det mindste den mundtlige Overlevering om de første Kapitler af Carsten Petersens Liv af? Provstinde Petersens Oplevelser paa Rosenholm blev der aldrig gjort nogen Hemmelighed af.

Der maa have været Oplevelser omkring Carsten Petersens Liv, som han ikke ønskede omtalt. Og Knuth'erne og Løvenskiold'erne har ikke brudt sig om at blive omtalt alt for meget i Forbindelse med og af Carsten Petersen. Deres Ønsker blev respekteret. Carsten Petersens Erindringer begyndte først med hans Ansættelse som Lærer ved Søetaten.

Provstinde Augusta Eleonora Petersen,
f. Grundtvig,
1809-1884.

Og Carsten Petersens Børn, fire ud af fem Søskende giftede sig ind i gamle Slægter: Grundtvig, Aldewelt, Drabitzius, Bechmann¹⁾ Speer²⁾. Den yngste Datter Dorothea blev Undtagelsen, der bekræfter Reglen, idet hun til sine Forældres store Sorg giftede sig med sin Brors Tjenestekarl. Skuffelsen over Datteren Dorotheas Ægteskab lader til at have ramt Carsten Petersen haardere end Dorothea Willing, maaske netop fordi han var et illegitimt Barn?

"Hvis Carsten Petersen ikke havde været ud af velrenomméret Slægt," siger Psykiateren, Læge Oluf Martensen-Larsen, "vilde Carsten Petersens Børn ikke hovedsageligt have giftet sig ind i gamle Slægter." Eller som det gamle Ord siger: "Krage søger Mage."

Carsten Petersens fire ældste Børn var ikke saa robuste som deres Forældre: Provst H.F. Petersen døde 56 Aar gammel af en Hjertesygdom. Pastorinde F.L. Aldewelt, f. Petersen, døde 65 Aar gammel efter tunge Lidelser. Dødsarsagen kendes ikke. Klokker og Skolelærer Ludvig Petersen døde 50 Aar gammel af en organisk Fejl i Hjertet. Charlotte Speer, f. Petersen, døde 62 Aar gammel af Apoplexia.

Til Sammenligning tjener, at Carsten Petersen døde 80 Aar gammel af Alderdom, og Dorothea Willing døde 82 Aar gammel af Apoplexia som Følge af et Hoftebrud efter et Fald paa Trappen. "Der kunde ikke gøres noget ved Bruddet, hun led meget og kom ikke mere op."

Paa sine gamle Dage blev Carsten Petersen takket være sin Dygtighed, Flid og Udholdenhed i Stand til at føre en Tilværelse, som nok har passet ham. Han boede herskabeligt paa første Sal i sin Ejendom Købmagergade Nr. 49, Skindergade Nr. 2, Store Kannikestræde Nr. 1. "Stueetagen stod ledig til Modtagelse af liggende Gæster. Der var ogsaa Staldrum til de liggende Gæsters Heste og Vogne. - Hver Eftermiddag gik Carsten Petersen ud i sin Klub paa Nørrebro for at spille Kort."

Da Dorothea Willing, som sad i uskiftet Bo efter Carsten Pe-

tersen, efterlod sig temmelig mange Penge, se p. 45, fristes man til at spørge: "Harvede Carsten Petersen haft andre Indtægter, end vi ved af?" Jævnfør ogsaa Baronesse Sophie Benedicte Rosenkrantz's Udtalelse om, at Carsten Petersen: "er en meget Riig Mand - " Se H.F. Øllgaards Bog: Provst Herman Frederik Petersen, ... p. 43.

Dorothea Willing derimod, som maa have set megen Pragt og Herlighed blandt andet paa det første Christiansborg Slot, hyggede sig smaaborgerligt, som formodentlig den Række Kvinder, hun nedstammede fra, før hende havde gjort det, ved Spinderokken og Madlavningen, skønt hun havde baade Jomfru og Pige.

"Portrættet af Carsten Petersen er efter Maleri", siger man i det Kongelige Biblioteks Billedarkiv. - Hvor er Maleriet?

Kalvekrøset, den lidt fremstaaende Vest, Ordenstegnets Op-hængning i Frakken med de skraanende Skuldres Revers, som Carsten Petersen har paa, minder meget om Greve Ditlev C.E. Reventlows (1782-1854) Klædedragt paa Portræt af Greve Reventlow efter Maleri af P. Copman 1817. Se L. Bobé: Efterladte Papirer fra den Reventlowske Familiekrede 1770-1827, Bd. IX, Kiøbenhavn 1922, p. 201.

Der er ikke og har næppe været nogen Pendant til Portrættet af Carsten Petersen. Det var ham, der var den interessante, den spændende Mand. Ingen synes at have tænkt paa at lade Dorothea Willing male.

Den Sølv Rokoko Thepote, Carsten Petersen forærede sin Svigerdatter Provstinde Petersen, som han skal have været meget glad for, i Brudegave, er særdeles smuk og vægtig og vidner om Giverens gode Smag. Nydeligt er ogsaa Carsten Petersens lille Laksegl. Efter Tidens Skik har det sikkert været rødt til daglig, men sort naar det bragte et Sorgens Budskab.

"Carsten Petersens Spadserestok var kort, han har været en lille Mand." Det smukke Hoved, den store Udstraaling, Dygtigheden, fra hvem arvede han blandt andet disse Træk?

9. CARSTEN PETERSEN OG DOROTHEA WILLINGS EJENDOMSGRAVSTED
NR. 366 PAA HOLMENS KIRKEGAARD OG FAMILIEN ALDEWELT.

Foruden de to første Ejere er følgende begravet i ovennævnte Gravsted, som var købt for 100 Aar:

Charlotte Speer, f. Petersen, død 18/2 1864 i København, begr. (se Holmens Kirke) 25/2 1864.

Christian Emil Speer, død 20/4 1887 i København, begr. (se Holmens Kirke) 25/4 1887.

Sophie Amalie Speer, f. Aldewelt, 80 1/2 Aar, død 3/2 1909 i København, begr. (se Holmens Kirke) af Provst Fenger 9/2 1909.

Julie Cordelia Aldewelt, 76 Aar, død 6/8 1909 paa Skt. Lukas St., begr. (se Holmens Kirke) af Provst Fenger 12/8 1909.

Marie Caroline Christiane Aldewelt, 90 Aar, død 4/4 1916 paa Frederiksberg, begr. (se Godthaabs Kirke) af Provst Fenger 8/4 1916. (Nevø, Stationsforstander Lorenzen, se Dødsfald i Danmark.)

Incassator Peter Bechmann Aldewelt, 52 Aar, død 4/9 1914 i København, begr. (se Skt. Andreas Kirke) 9/9 1914. - Født 26/2 1862 i Nr. Dalby. - Søn af Proprietær Johan Frederik Christian Aldewelt og Hustru Caroline Christiane Petersen af Dalby. - Viet 23/7 1891 i Holsted Kirke.

Amalie Aldewelt, f. Knudsen, f. 14/7 1862 i Korup Sogn, død 74 Aar, 28/12 1936 i København, begr. (De Gl.'s By, se Almindeligt Hospital) 2/1 1937.

FREDERIKKE LOVISE PETERSEN og Pastor JOHAN CHRISTIAN ALDEWELT til Blovstrød og Lillerøds Børn:

1. Marie Caroline Christiane Aldewelt, f. 24/5 1825 i Blovstrød, dbt. (Bløvstrød Kirke) 31/7 1825,
2. Johan Frederik Christian Aldewelt, f. 2/7 1826 i Blovstrød, hjemmedøbt 16/7, Bevidnelse i Kirken (se Bløvstrød Kirke) 23/8 1826,
3. Frederikke Dorothea Augusta Aldewelt, f. 1/8 1827 i Blovstrød, dbt. (Bløvstrød Kirke) 9/9 1827,
4. Sophie Amalie Aldewelt, f. 18/8 1828 i Blovstrød, dbt. (Bløvstrød Kirke) 28/9 1828, gift 26/2 1869 (se Holmens Kirke) med Onklen Christian Emil Speer,
5. Julie Cordelia Aldewelt, f. 25/8 1832 i Blovstrød, dbt. (Bløvstrød Kirke) 28/9 1832,
6. Carl Herman Aldewelt, f. 3/12 1833 i Blovstrød, hjemmedøbt 27/2 1834, Bevidnelse i Kirken (se Bløvstrød Kirke) 21/6 1834.

H.F. Øllgaard skriver:

"at hans Mor Højesteretsassessorinde Sophie J.M. Øllgaard talte mere om Farbroderen, Klokker og Skolelærer i Holbæk Ludvig Petersens Efterslægt end om Fastren, Pastorinde Frederikke Lovise Aldewelts Efterslægt. H.F. Øllgaard mente, at Pastorinde Frederikke Lovise Aldewelt havde 7 Børn og henviser til deres særlige Stamtavle,"

som han maaske har tænkt sig at lave paa et senere Tidspunkt?

10. TILFØJELSER OG RETTELSER TIL H.F. ØLLGAARD:
PROVST HERMAN FREDERIK PETERSEN, HANS HUSTRU
AUGUSTA ELEONORA GRUNDTVIG OG DERES SLÆGT.

Tilføjelser:

- ad. p. 84. 1/6 1863 solgtes Professor, Registrator ved Geheimarkivet M.N.C. Kall-Rasmussen og cand. phil. Theodor C. Petersens Bogsamlinger. - Theodor Petersens Bogsamling var paa 1395 Numre - Sprog og Litteratur. Se Landsover- samt Hof- og Stadsretten, Auktionskontoret, Auktionskataloger, 1/6 1863, Gruppe 5., Nr. 51. Landsarkivet for Sjælland m.m.
- ad. p. 91. Christine Øllgaard overtog 1897 Østerbros Døtreskole efter Frøken M.C. Mønster. Skolen overgik samme Aar til Undervisningsministeriets Tilsyn. Se Kartotek over Privatskoler. Københavns Stadsarkiv. - Efter at Christine Øllgaard havde lukket sin Privatskole, var hun til sin Død i 1917 Lærerinde ved cand. theol. H.F. Feilbergs Skole paa Rosenvængets Hovedvej paa Østerbro i København.

Rettelser:

- ad. p. 11. Snebjerg, læs Snebjerg. ("Dog har man paa Peststenen og andetsteds stavet det Snebjerg." Se Johan Sulkjær: Snebjerg Sogn 1, p. 3. Herning 1925).
- ad. p. 27. Vognstrup, læs Vognserup. ("Vognstrup mindre rigtigt kaldet Vognserup." Se F. Richart og T.A. Becker: Prospekter af danske Herregaarde, C.A. Reitzels Forlag, Kjøbenhavn 1844. Se under Løvenborg.)
- ad. p. 27. Positiv, (Lirekasse) læs Positiv, (Orgel). "Positiv lille (flytteligt) Orgel; Lirekasse." Se Ord-

bog over det danske Sprog. Bd. XVI. København
1936. (Dr. phil. T. Lundbeck: Dansk Retskriv-
nings- og Fremmed-Ordbog, København 1900, havde
kun Positiv = Lirekasse.)

ad. p. 94. Elisabeth Jacobsen, f. Børgesen, Student 1919,
læs 1920.

INDHOLDSFORTEGNELSE.

	Side
1. Født i København - opvokset i Slesvig-Holsten ..	7
2. Hofmester hos Baron Frederik Knuth paa Lunde- gaard, ca. 1791-96	12
3. Skolelærer og Kirkesanger paa Baroniet Løven- borg, 1796-98	18
4. Lærer ved Søetatens Underofficersskole - Leder af egen Privatskole, 1798-1820	22
5. Maalet er en Klokkertjeneste	29
6. Haarde Tider. - Et Sølvkors til Carsten Peter- sen	36
7. Dorothea Willing og hendes nærmeste Slægt	45
8. Noget blev skjult - Noget er stadig skjult	48
9. Carsten Petersen og Dorothea Willings Ejen- domsgravsted Nr. 366 paa Holmens Kirkegaard og Familien Aldewelt	53
10. Tilføjelser og Rettelser til H.F. Øllgaards Bog: Provst Herman Frederik Petersen, hans Hustru Augusta Eleonora Grundtvig og deres Slægt	55